

EL BLOC *EL LLIBRETER*. L'ASSAIG DES DE LA IRONIA*

Gonçal López-Pampló
Universitat de València

1. INTRODUCCIÓ

El bloc és un classe de pàgina web caracteritzada, des d'un punt de vista formal, per l'estructuració en entrades datades i disposades en ordre cronològic invers. Les entrades se situen en un columna central, mentre que en els laterals solen aparèixer accessos a un arxiu cronològic i, eventualment, temàtic de les entrades publicades. De manera opcional, hi poden figurar llistes d'enllaços a altres blocs que l'autor lligi, fins i tot, finestres amb les actualitzacions d'aquestes pàgines. En general, tot i que existeixen blocs col·lectius, es tracta de pàgines individuals, en les quals, de més a més, aquesta perspectiva personal, diguem-ne subjectiva, resulta privilegiada. Des d'un punt de vista tècnic, el bloc es caracteritza per la facilitat d'edició, associada en molts casos a la gratuïtat de l'aplicació informàtica i de l'allotjament, cosa que permet que siga un autèntic sistema de gestió de continguts en línia (López, 2005: 135; Antúnez, 2005: 49-65). Es tracta, per tant, d'un format de publicació molt versàtil, que dona lloc a propostes comunicatives d'allò més diverses. L'exemple de Blogger¹, el servei de creació, manteniment i allotjament de blocs de Google, n'és la prova més clara.

En no pocs casos, aquesta versatilitat ha provocat transvasaments amb altres plataformes d'Internet, com ara les xarxes socials (Facebook²) o el

* Vull fer constar que aquest treball s'ha beneficiat de l'ajuda del projecte d'investigació del Ministerio de Ciencia e Innovación FFI 2008-00230 titulat "La ironía en la literatura catalana de la posguerra a nuestros días: entre la Modernidad y la Posmodernidad". L'investigador interessat pot consultar el banc de dades bibliogràfic sobre estudis d'ironia, paròdia i pastix en la literatura catalana des de l'inici del segle XX fins a l'actualitat en línia a l'adreça: <http://www.uv.es/ironialitac>.

¹ www.blogger.com [Accés 27/12/2010].

² <http://www.facebook.com/> [Accés 27/12/2010].

microblogging (Twitter³). Alhora, en part com a conseqüència d'aquestes superposicions, el bloc s'ha consolidat en direccions diverses. Entre altres, s'ha especialitzat com a diari personal, tant per raons estructurals com funcionals, relacionades amb el seu origen comunicatiu i la semblança amb els diaris en paper, també estructurats en anotacions datades (López, 2005: 142). Ara bé, en tant que mitjà nadiu d'Internet, el bloc conté elements propis i diferencials respecte al diari en paper, entre els quals hi ha la presència d'hipertextos, el caràcter multimèdia i les possibilitats d'augmentar la interacció amb la informació i amb la resta de la comunitat d'usuaris (López, 2005: 45-62). Uns trets als quals cal afegir el caràcter públic i obert del bloc, que promou una situació d'escriptura i lectura molt distinta a la dels diaris privats, i que l'acosta al diari personal públic per excel·lència, el dietari literari (López-Pampló, 2007).

Aquesta especialització del bloc es produeix, entre altres raons, gràcies a l'establiment de determinades convencions comunicatives, exclusives d'aquesta mena de pàgines web. Per exemple, aquella per la qual en el bloc ha de figurar la identitat real de l'usuari que el manté, és a dir, de l'autor. El seu nom apareix en un lloc destacat de la pàgina, la seua firma es troba al peu de cada entrada i, opcionalment, es pot consultar el seu perfil, que en no pocs casos remet a la pàgina de Facebook o d'altres xarxes socials. Present o no en aquestes xarxes, la projecció de la identitat de l'autor en Internet fa que siga fàcilment contrastable, com ara a partir d'una simple cerca en Google. Un contrast que, afegit a l'estructura paratextual⁴ que estem descrivint, contribueix al fet que els blocs prioritzen un pacte de lectura (Frey, 2006) que es correspon amb la identitat bàsica necessària que caracteritza el pacte autobiogràfic proposat per Philippe Lejeune (1996: 23-24):

L'autobiographie (récit racontant la vie de l'auteur) suppose qu'il y ait *identité de nom* entre l'auteur (tel qu'il figure, par son nom, sur la couverture), le narrateur du récit et le personnage dont on parle. C'est là un critère très simple, qui définit en même temps que l'autobiographie tous les autres genres de la littérature intime (journal, autoportrait, essai).

Així i tot, l'existència —o fins i tot la possibilitat— del pacte convida sempre a transgredir-lo. Era previsible, per tant, que sorgiren propostes que alteraren els paratextos convencionals (amb afegits, supressions o omissions) i que

³ <http://twitter.com/> [Accés 27/12/2010].

⁴ Ni que siga de manera operativa, considerem que les entrades són el text del bloc, mentre que la resta d'elements són el paratext.

introduïren dades que, com a mínim, resulten contradictòries. L'objectiu d'aquest article és analitzar un bloc que planteja un pacte de lectura contradictori i valorar en quina mesura això afecta la seua proposta comunicativa global, com també la seua inserció en el camp literari. Es tracta d'*El Llibreter*⁵, un bloc d'un llibreter⁶ de Catalunya que es dedica a tractar temes relacionats amb la seua professió, la literatura i la cultura en general, sempre des d'una perspectiva personal que té lligams amb el dietari i la crítica literària. Uns lligams que, com veurem, no són només conseqüència de la superposició de patrons teòrics d'estudi, sinó que formen part de les principals reflexions que aborda el bloc, tant pel que fa a diferents fenòmens literaris com pel que fa a la seua pròpia entitat i identitat:

Escriptors que editen, editors que han fet de llibreters, llibreters que escriuen, lectors que critiquen la crítica, editors que escriuen, crítics que publiquen, escriptors que critiquen, lectors que escriuen... Els oficis del llibre sempre han estat permeables i el creixement tecnològic afavoreix, ni que sigui amb vocació amateur, la incursió en pràctiques afins⁷.

Amb tot, l'entitat del bloc i la identitat del seu autor tenen en la pseudonímia la clau de volta. *El Llibreter* està allotjat a Blogger i el manté una persona el nom real de la qual es desconeix, ja que signa amb el pseudònim "El Llibreter", no només al bloc, sinó també en col·laboracions externes.

Des d'un punt de vista quantitatiu, el bloc té una trajectòria de més sis anys (la primera entrada publicada correspon a febrer de 2005 i la darrera a abril de 2011⁸) i ha aconseguit una certa repercussió, tant en la blogosfera (el perfil del Llibreter s'ha visualitzat més de 17.000 vegades⁹ i són moltes les entrades amb més de 10 comentaris), com en el conjunt del circuit literari (no debades, va rebre el premi Lletra a la millor pàgina web sobre literatura l'any 2005¹⁰). Al llarg d'aquests anys, el bloc s'ha actualitzat de manera regular, amb tendència a

⁵ <http://llibreter.blogspot.com/> [Accés 27/12/2010].

⁶ Es podria arribar a qüestionar si és cert, fins i tot, que exerceix de llibreter. Tanmateix, la majoria d'indisidències que esmentem –i també altres com la col·laboració amb una revista del gremi com *Trama y texturas*– aconsellen pensar que el marge de dubte és escàs.

⁷ <http://llibreter.blogspot.com/2008/06/paratext.html> [Accés 27/12/2010].

⁸ Darrer accés al bloc: 02/05/2011.

⁹ <http://www.blogger.com/profile/03603997258302280012> [Accés 02/05/2011].

¹⁰ El Premi Lletra s'atorga en el marc dels Premis Literaris de Girona. El jurat que guardonà *El Llibreter* estava integrat per Cristina Aparicio, Josep M. Fonalleras, Oriol Izquierdo, Vicent Partal i Jaume Subirana. Per a més informació: <<http://llibreter.blogspot.com/2005/09/premi-lletra-grcies.html>> [Accés 27/12/2010].

publicar, com a mínim, una entrada per setmana, cosa que ha permès fidelitzar el públic i evitar, alhora, un ritme de publicació que, per excés o per defecte, podria haver anat en detriment de la proposta.

Pel que fa als temes que tracta el Llibreter, ja hem apuntat el protagonisme de la seua professió i, per tant, de tot allò relacionat amb el món del llibre, l'edició, la literatura i la cultura en sentit ampli. Si ens fixem en la llista d'etiquetes temàtiques de la barra lateral, veurem que les cinc més usades són: "Sobre la lectura" (70), "Bibliodiversitat" (41), "La llibreria" (34), "Sant Jordi" (30) i "Fira del Llibre de Frankfurt" (24)¹¹. De manera transversal, l'impacte de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'escriptura literària i en el món del llibre, també rep una atenció notable, tot i que siga un aspecte poc representat en la catalogació per etiquetes (així, "Cultura digital" només té quatre referències). Paral·lelament, el Llibreter es revela com un lector que coneix molt bé la blogosfera (l'etiqueta corresponent té 14 referències i "Blogocoses" en té 17), en particular aquella que s'escriu en català, i es fa ressò sovint d'entrades d'altres blocs, cosa que reforça el caràcter hipertextual i interactiu propi d'una proposta digital com la seua.

Si ens centrem en aquelles etiquetes referides a un escriptor en concret, veurem que el Llibreter se sent interessat per una mena de literatura que presenta alguns dels trets que caracteritza la seua pròpia escriptura: la indefinició genèrica, la reflexió metaliterària, el gust per la prosa deliberativa i els jocs amb la veu de l'autor, entre altres. Així, l'etiqueta corresponent a un escriptor que més vegades ha usat el Llibreter és César Aira, present en 12 ocasions. El segueixen Enrique Vila-Matas (8), Jordi Coca (8), i Francesc Serés (7), si ens fixem només en els més etiquetats. Val a dir, tanmateix, que el nom de les etiquetes, així com la selecció i la distribució, és una decisió de l'autor i, per tant, té un biaix innegable, que hauria de corregir-se amb una anàlisi més detinguda dels diferents escriptors i llibres que esmenta al llarg de totes les entrades. Conscient d'això, el Llibreter explicava el procés en una entrada publicada el desembre de 2006¹²:

Una de les joguines que proporciona la nova versió [de Blogger] és l'etiquetatge dels apunts. De moment he etiquetat els més antics, de manera que el llistat està incomplet encara. Amb una mica de constància aconseguiré arribar als apunts més recents; tot i que no sé si sabré mantenir una mínima coherència a l'hora de triar les paraules. De moment, ja he canviat un parell de cops de criteri, la qual cosa m'ha menat a tornar enrere i afegir o esborrar etiquetes.

¹¹ Darrer accés al bloc: 02/05/2011.

¹² <http://llibreter.blogspot.com/2006/12/ortotipografia-i-vida.html> [Accés 27/12/2010].

2. ALGUNES REFLEXIONS SOBRE ELS BLOCS I L'EXERCICI DE LA CRÍTICA

Com acabem d'apuntar, *El Llibreter* es pot relacionar amb el diari personal i l'exercici de la crítica. Des d'un punt de vista estructural i formal, els blocs tenen lligams importants amb l'escriptura autobiogràfica; alhora, funcionalment, no són pocs els que es dediquen a parlar de literatura, cosa que els converteix, ni que siga de manera indirecta o involuntària, en un element més de mediació dins del sistema literari. El mateix Llibreter ho plantejava així en les pàgines de la revista *Ars*¹³:

Els blogs s'han convertit en una eina excepcional per compartir l'experiència de la lectura. Aquesta és, em sembla, una aportació sense precedents en el món del llibre. [...] Una forma de tractar la lectura que abans estava restringida a l'àmbit privat i que ara cal tenir en compte, al costat de les formes convencionals de parlar de llibres, de les crítiques, les cròniques i les ressenyes de diaris i revistes.

Ara bé, fins a quin punt aquestes semblances converteixen els blocs en diaris o en plataformes crítiques, són preguntes que demanen respostes concretes i anàlisis detallades que superen amb escreix l'abast d'aquest article. Tanmateix, sí que podem afirmar que en el cas d'*El Llibreter*, l'autor n'és ben conscient, del seu paper de mediador, sobretot per la seua professió, que és la que dona sentit al bloc:

Pel que fa als mitjans de comunicació, diria que cada cop es té més en compte l'opinió dels llibreters a l'hora de parlar del món del llibre, tant als informatius com als programes culturals, tant si aquests últims són estrictament sobre llibres com si són d'abast més general. Però si el premi al Llibreter Cultural no és portada dels telenotícies crec que es deu tan sols al fet que nosaltres exercim de mediadors i que els protagonistes sempre seran els escriptors¹⁴.

El concepte de crítica literària, d'altra banda, ha provocat bona cosa de debats que han oscil·lat, en termes generals, entre dos plantejaments, com posa de manifest Domingo Ródenas (2003: 8): la crítica com una branca del pensament, orientada per tant a l'activitat acadèmica i investigadora, i la crítica com una activitat periodística o, més ben dit, com una mena de servei cultural de *mediació* –no és casual que use la mateixa paraula que el Llibreter– centrat en la producció literària del moment. Davant d'aquesta ambigüitat,

¹³ <http://www.cerclebellesarts.com/pdfs/arts29.pdf> [Accés 28/12/2010].

¹⁴ <http://llibreter.blogspot.com/2008/11/algunes-respostes-sobre-lofici-de.html> [Accés 27/12/2010].

les definicions de crítica solen presentar algun buit o algun biaix cap a un extrem excessivament taxatiu. És, al nostre parer, el principal defecte de la que proporciona Anderson Imbert (1984: 36), el qual considera la crítica com una mena de ciència general que té com a objectiu últim dir “això val, això no val”. Aquesta idea, tanmateix, es deu correspondre amb el parer general que hi ha sobre la crítica per part d'escriptors i lectors i deu explicar el rebuig generalitzat que es manifesta en la blogosfera, reflex de les reticències històriques cap als crítics (el Llibreter, per exemple, s'expressa en aquests termes: “Una actitud força estesa en la crítica de tots els temps: intolerància envers les tendències rivals i condescendència amb els escriptors i crítics afins davant d'uns mateixos trets”¹⁵).

Un altre problema que presenta la crítica és la seua consideració dins del camp literari. Si la considerem des d'una perspectiva acadèmica, formarà part del sistema de transformació (determinar allò literari) propis d'aquest camp. En canvi, si la considerem més aviat com una activitat periodística, s'orientarà cap a la mediació (orientar els lectors a l'hora de triar els llibres). En qualsevol dels dos casos, però sobretot en el segon, s'obri la porta a la consideració de la crítica com a escriptura i del crític com a escriptor, amb un matís que, sens dubte, apunta a la possibilitat de subratllar la funció estètica en els seus textos. Clar i ras: a considerar que la crítica pot ser, també, literatura. Però al meu entendre, assumir aquesta afirmació implica una major confusió conceptual, atès que aquesta mena de crítica literària –*literària* perquè parla de literatura i perquè és, en ella mateixa, literatura– es pot catalogar legítimament sota l'etiqueta d'assaig en detriment de la mateixa etiqueta de crítica. Una part significativa de l'obra de Carles Riba, Joan Fuster o Enric Sòria –entre altres– il·lustra aquesta idea a bastament.

Al remat, i com a hipòtesi de treball que aplicarem per a l'anàlisi del bloc del Llibreter, hauríem de diferenciar entre: a) L'activitat acadèmica i investigadora, que es regeix per patrons científics i que no té com a objectiu la mediació entre les obres literàries d'un moment i els seus lectors, sinó l'estudi de la literatura en tot el seu abast, conceptual i cronològic; b) la crítica literària vinculada als mitjans de comunicació, que se centra en la producció editorial actual i que té com a objectiu mitjançar entre aquesta i el públic; i c) la funció que exerceixen els textos en el circuit literari: la crítica no és un gènere com a tal, sinó una funció, que pot ser exercida per notícies, ressenyes, recensions i, també, per nombrosos textos assagístics.

En relació a aquesta tercera consideració, que és la que aplicarem al bloc *El Llibreter*, no ens podem estar de citar un fragment de *Crítica y ficción*, de

¹⁵ <http://llibreter.blogspot.com/2009/06/falsaris-i-critics.html> [Accés 27/12/2010].

Ricardo Piglia¹⁶ (2001: 13), en el qual se situa aquesta activitat en l'òrbita de la literatura autobiogràfica –un concepte que fàcilment es pot identificar amb l'assaig:

En cuanto a la crítica, pienso que es una de las formas modernas de la autobiografía. Alguien escribe su vida cuando cree escribir sus lecturas. ¿No es la inversa del *Quijote*? El crítico es aquel que reconstruye su vida en el interior de los textos que lee. La crítica es una forma posfreudiana de la autobiografía. Una autobiografía ideológica, teórica, política, cultural. Y digo autobiografía porque toda crítica se escribe desde un lugar preciso y desde una posición concreta. El sujeto de la crítica suele estar enmascarado por el método (a veces el sujeto es el método) pero siempre está presente, y reconstruir su historia y su lugar es el mejor modo de leer crítica. ¿Desde dónde se critica? ¿Desde qué concepción de la literatura? La crítica siempre habla de eso.

3. LA PSEUDONÍMIA COM A ESTRATÈGIA: LA IMPOSSIBILITAT DEL PACTE AUTOBIOGRÀFIC

Com hem vist fins ara, el bloc predisposa l'existència del pacte autobiogràfic per raons formals i pragmàtiques. La nostra hipòtesi, però, és que no són pocs els casos en què es posen en marxa mecanismes que invaliden la possibilitat plena d'assumpció del pacte, com passa en *El Llibreter* com a conseqüència de l'ús del pseudònim.

D'acord amb Gérard Genette (1987: 21), el nom de l'autor forma part del peritext editorial, entès aquest com “toute cette zone du péritexte qui se trouve sous la responsabilité directe et principale (mais non exclusive) de l'éditeur, ou peut-être, plus abstraitement mais plus exactement, de l'édition”. En el cas d'un bloc com el que ens ocupa, l'autor és alhora editor, de manera que el peritext editorial depèn d'ell mateix (i, naturalment, de les convencions dels blocs i de la manera com aquests es disposen segons l'estil de disseny triat).

Dins del peritext editorial, el nom de l'autor té a hores d'ara una importància notable, però com ens recorda Genette (1987: 41), no sempre ha estat així i la pràctica de l'anonimat (voluntari o accidental, tant fa) ha estat una constant al llarg de la història. En canvi, allò que anomena *onymat*, és a dir, la presència del nom real de l'autor (Genette, 1987: 43) és una característica natural dels

¹⁶ La cita no es deu només al seu interès intrínsec, sinó també al fet que és el text que trobem en un altre bloc *Crítica de la crítica* (<<http://criticadelacritica.wordpress.com/>>), quan fem clic en l'apartat d'informació sobre l'autor i la pàgina. Com en el cas d'*El Llibreter*, es tracta d'un bloc en el qual no apareix el nom real de l'autor, amagat ací sota una forma de pseudonímia (la signatura de les entrades és *criticadelacritica*) que s'assembla molt a l'anonimat. D'altra banda, en diferents ocasions els dos blocs s'han referit l'un a l'altre. [Accés 27/12/2010].

peritextos actuals. Finalment, la pseudonímia és una pràctica amb una tradició important, que com diu Genette (1987: 50) “a depuis longtemps fasciné les amateurs et embarrassé les professionnels (...), embarras et fascination nullement exclusifs l’un de l’autre, bien au contraire”. Sens dubte, el Llibreter és conscient d’aquesta barreja d’incomoditat i fascinació i la utilitza de manera deliberada quan converteix la seua professió en pseudònim (l’ús de la majúscula habilita el substantiu com a nom propi). Altrament, si signara amb el seu nom real, aquest article estaria enfocat d’una manera ben diferent.

Per a Lejeune (1996: 24), el pseudònim no és un obstacle de cara a la formalització del pacte autobiogràfic, atés que “est simplement une différenciation, un dédoublement du nom, qui ne change rien à l’identité”. Tanmateix, aquesta consideració no es pot aplicar a *El Llibreter*, perquè es tracta d’un bloc anònim en tant que no té nom d’autor, en la mesura que no sabem qui hi ha darrere dels textos, és a dir, que no podem establir una correspondència entre un nom real i el pseudònim que l’oculta.

Davant d’això, considerem que el bloc *El Llibreter* es regeix per un règim de pseudonímia que amaga el nom real de l’autor i el situa –si més no com a pacte de lectura– en una zona d’ombra pròxima a l’anonimat. Això no vol dir que negue la seua existència empírica, el seu treball o la seua manera de pensar; no estem, en cap cas, en l’àmbit de la ficció, en què el pseudònim es relaciona amb un personatge (Lejeune, 1996: 24). Aquesta afirmació es justifica a partir de l’anàlisi de dues coordenades: la resta d’elements paratextuals de bloc i la informació que apareix en les entrades. Una informació que es redimensiona –se sobredimensiona– com a conseqüència del misteri que genera l’ús del pseudònim, atés que, com suggereix Starobinski, “lorsqu’un homme se masque ou se revêt d’un pseudonyme, nous nous sentons défiés. Cet homme se refuse à nous. Et en revanche nous voulons savoir” (Genette, 1987: 53).

Pel que fa a la resta de paratextos, en la columna de la dreta trobem una casella anomenada “Algunes dades”, que conté un enllaç al perfil d’usuari de Blogger i una imatge, com una mena de carta, en la qual consta un apartat de correus de Barcelona on es poden enviar documents postals a nom del Llibreter. Si accedim al perfil, no trobem cap dada nova, llevat d’un correu electrònic de Hotmail en què també figura el pseudònim (*llibreter@hotmail.com*).

En la mateixa columna hi ha una cita d’una obra de Biel Mesquida (un escriptor que el Llibreter esmenta en diverses ocasions). Es tracta d’un fragment de *T’estim a tu* relacionat amb la pràctica de la literatura, un tema que recorre transversalment el bloc i que, fins a cert punt, convida a una actitud participativa per part del lector, alhora que proporciona una reflexió sobre la identitat de l’escriptor:

compartir-lo

Share this on Facebook

Tweet this

This has been shared 35 times.

Get more ads for your site

subscriu-te a

Escrits

Comentaris

gràcies!

540 readers

BY PERDURKKE

Google Translate

Select Language

Google

Gadgets powered by Google

col·laboracions

la llibreria del llibreter

apuntats anteriors

Punt Omega

anota el llibreter a les 08:41 · dilluns, desembre 20, 2010

etiquetes: Don DeLillo

0 comentaris

Punt Omega comença a una instal·lació de Douglas Gordon titulada *24 Hours Psycho*: una sala del MoMA on es projecta *Psicosi* d'Alfred Hitchcock sense so i alentida de manera que la durada arriba a les vint-i-quatre hores. Comença, doncs, amb una dilatació artificial del temps en un espai reduït i amb la percepció que n'obté un home obsessionat amb la projecció, que la visita durant hores al llarg de molts dies i que ocasionalment observa les altres persones que se la troben en l'itinerari museístic. Després d'aquestes primeres pàgines desconcertants, la novel·la continua en un espai immens, el desert d'Arizona, el refugi hostil de Richard Elster.

L'experiència de Jim Finley com a cineasta es redueix a un sol film: un collage històric de clips de Jerry Louis presos de programes de televisió. Té també una mena d'obsessió pel temps filmic però no arriba a formular-la; és més una intuïció que un concepte: sap què vol fer però no s'atura a trobar-li un sentit. El projecte que l'ha menat al desert és un documental: vol que John Elster parli davant la càmera sense pautes prèvies, durant el temps que calgui. L'enregistrament no seria mutat posteriorment: temps present en estat pur. Al desert, Jim Finley escolta les reflexions bèl·liques de Richard Elster, assessor del Pentàgon durant la planificació de la guerra d'Iraq, la seva idea de guerra haiku, una expressió que aspirava sobretot a somoure esquemes conceptuals de la cúpula militar i donar-los eficàcia i bellesa. Però Jim Finley eludeix el tema: no aprofita la soledat del desert ni la dilatació del temps inicialment previst per aprofundir en la personalitat del protagonista del seu documental, malgrat l'ocasió única d'escoltar de primera mà esdeveniments d'abast planetari. Es trobarà, en canvi, molt més que això.

Jessie, la filla de Richard Elster, mostra la fragilitat del tebric de la guerra. La manera com Don DeLillo tracta la percepció del temps i de l'espai il·lumina la fragilitat del cos. La idea d'una guerra haiku que involucra a milers de persones, abstracta malgrat el desig de claredat i precisió, es contraposa a la desaparició d'un sol ésser humà: la Jessie. La reflexió intel·lectual que objectiva la guerra és paral·lela a la mirada de l'esteta fascinat per la imatge de l'assassí. La dilatació artificial del temps a *24 Hours Psycho* es contraposa a l'espai natural immens del desert on el cos desapareix. El protagonista del documental de Jim Finley havia de ser un

llengua i llibertat (9)

llibres sobre llibres (9)

Jordi Coca (8)

Enrique Vila-Matas (7)

Francesc Serés (7)

Juan Ramón Jiménez (7)

Any del Llibre (6)

Mario Bellatin (6)

Setmana del Llibre en Català (6)

crítica literària (6)

Amau Pons (5)

Biel Mesquida (5)

Eloy Fernández Porta (5)

Pierre Michon (5)

Revista Caràcters (5)

Saló de lectura (5)

Saló del Llibre de Barcelona (5)

Tirant lo Blanc (5)

crítica textual (5)

Albert Hauf (4)

Ramón Tamarit (4)

resistència, sí, però a més a més el temps lent que envolta el combat i que permet atendre els detalls i també, doncs, els signes per interpretar una altra jerarquia, la de les armes, i per retrobar-se amb l'ètica de la lluita i retre homenatge a la bellesa dels homes del desert. L'espai: la intempèrie en lloc de la reclusió, però igualment una opressió constant que determina les relacions entre l'individu i el poder i que denuncia l'horror de la violència legitimada lluny de la suor i de la sang.

César

Aira i l'error

anota el llibreter a les 07:54 · dijous, novembre 25, 2010

etiquetes: César Aira

2 comentaris

El error és potser la novel·la més cesarairiana de César Aira. Com si César Aira s'hagués proposat d'escriure una novel·la de César Aira però sense paròdia; és a dir: que el resultat és una novel·la de César Aira genuïna.

«Había una sola puerta, con un cartel encima que decía ERROR. Por ahí salí.

A partir d'aquí, un jardí, un museu, miniatres mutants, experiments que modifiquen la percepció de la realitat, un narrador en primera persona que desapareix durant la descripció d'un mural narratiu, un heroi i un artista i una escriptora involuntària, la maquinària editorial fabricant novel·les fascinants, complots, conspiracions, amenaces tel·lúriques... els temes i personatges habituals a les novel·les de César Aira dosificats en un seguit d'històries que durant la lectura se succeeixen amb naturalitat, però que al final es revelen com a laberint al·lucinant.

Hi ha un escreix gairebé imperceptible en forma de metaficció. No em refereixo a la metaliteratura, ni als artificis contemporanis que qüestionen la possibilitat de la cosa literària amb firlteigs tècnics, ni als assaigs perquè la teoria esdevingui fins i tot un personatge de la novel·la: César Aira assetja els límits del relat tot relatan, de manera que *El error* esdevé una hipercicció o una ficció al quadrat o un escreix de ficció o alguna cosa per l'èstet.

Si l'escriptor es fa un altre —es transforma— quan escriu, si carrega d'espines cada lletra perquè sien lesatífegues que enorgulleixi el lector, si deixa de l'ules de la pell per les retxes perquè el lector pugui sentir tactes de contacte, si s'escriu quan inscriu un alfabet d'ombres entintades, cal que el lector toqui ben tocat si vol que la lletra també i tan bé el transformi.

Biel Mesquida: *T'estim a tu*, Empúries: Barcelona, 2001.

alguns apunts admirables

& piscobalis llibron: Cal·ligrames i altres paraules en llibertat a Catalunya I

& piscobalis llibron: Cal·ligrames i altres paraules en llibertat a Catalunya II

& piscobalis llibron: Cal·ligrames i altres paraules en llibertat a Catalunya III

& piscobalis llibron: Cal·ligrames i altres paraules en llibertat a Catalunya IV

Jorge Carrón: La obra maestra pòstuma de Lamborghini

Artista abans conegut com a Subal Quirina: Benavolig Serguei

Vicente Luis Mora: El hoax de Quirama

llibrers del món

(Trent el cec) Tria mòbil 77 - L'onomàlia de la incoherència

(Phelia Intervi) Juvenci (incien) Bites de poesia intèrni

jovenci entre els regals de Nadal? ¿Incien) Bites de poesia intèrni i juvenci entre els regals de Nadal?

(F i a) INCOHERÈNCIA

(La pensa del bou) Incoherència, incoherència i incoherències

(Convey) Nova

(Trent un ranc) ¿Ebre daunt

(Sicaphys) "Bic" amb ce de catà, per primer cop en un diccionari de paper

(Inscripcions) narracions: en el més clar de l'any

(What's there) Una solida massa s'omple

(The daily avalanche) Bites nacionals

(Dour d'un Bore vell) San Jovenci Regne (Bore)

(Joan Phely) De com caluata l'itica quan es fadica

(El Calt d'un Llibre) Sense portables

(F i a) INCOHERÈNCIA

Options

Spring

algunes dades

el llibreter

Visualitza el meu perfil complet

El Llibreter

bústia 33086

06090 BCN

Si l'escriptor es fa un altre –es transforma– quan escriu, si carrega d'espines cada lletra perquè sien lletrafogueres que encenguin el lector, si deixa cèl·lules de la pell per les retxes perquè el lector pugui sentir tacles de contacte, si s'escriu quan inscriu un alfabet d'ombres entintades, cal que el lector toqui ben tocat si vol que la lletra també i tan bé el transformi.

En la columna de l'esquerra accedim, entre altres informacions, a la casella “Col·laboracions”, des d'on podem arribar a l'altre bloc del Llibreter, anomenat *La llibreta del Llibreter*¹⁷. Es tracta d'una pàgina amb una activitat escassa, on l'autor ha consignat algunes de les col·laboracions que ha fet amb mitjans diferents del seu propi bloc (entre els quals hi ha el suplement *Cultura/s* de *La Vanguardia*, la pàgina web *Lletra*, el suplement *Babelia* d'*El País* o les revistes *Ars*, *Cultura21* o *Paper de vidre*). En tots els casos, aquestes col·laboracions estan signades amb el pseudònim i totes són posteriors a la posada en marxa del bloc, cosa que fa pensar que va ser aquest el que les ha esperonades i, en alguns casos, suscitées.

Finalment, cal destacar que, a partir del mes de gener de 2011, el Llibreter disposa de perfil a Facebook¹⁸ i Twitter¹⁹. En el primer cas, no es tracta d'una pàgina pública, sinó que cal que la persona que hi ha darrere del pseudònim autoritze la sol·licitud d'amistat per a interactuar-hi. En el segon cas, en canvi, el caràcter públic de Twitter converteix la seua activitat en aquesta xarxa en un complement del bloc i, no debades, en la barra lateral esquerra hi trobem un requadre amb les actualitzacions que s'hi produeixen (“Piulades”).

Pel que fa a la informació que les entrades del bloc proporcionen sobre l'autor, ens trobem la mateixa dinàmica. Com hem apuntat més amunt, el Llibreter no amaga molts elements reals de la seua biografia, però aconsegueix desviar l'atenció de la seua personalitat concreta i obviar qualsevol dada que poguera permetre endevinar-la. Així, per exemple, sabem que ha visitat la Fira de Frankfurt en diverses ocasions²⁰ o que ha participat en alguna trobada, com ara les Jornades de la Catòsfera que van tindre lloc a Sant Cugat del Vallès. En aquest cas, en una entrada publicada el 30 de maig de 2005, va afirmar que li sabia greu “no anar-hi”, entre altres coses perquè “em perdo l'oportunitat de compartir taula amb blogaires i escriptors”²¹. Al marge del fet

¹⁷ <http://lallibreta.blogspot.com/> [Accés: 27/12/2010].

¹⁸ <http://www.facebook.com/llibreter> [Accés: 02/05/2011].

¹⁹ <http://twitter.com/#!/llibreter> [Accés: 02/05/2011].

²⁰ [http://llibreter.blogspot.com/search/label/Fira del Llibre de Frankfurt](http://llibreter.blogspot.com/search/label/Fira%20del%20Llibre%20de%20Frankfurt) [Accés: 27/12/2010].

²¹ <http://llibreter.blogspot.com/2005/05/parles-digital.html> [Accés: 27/12/2010].

que possiblement una part d'aquestes persones coneguen la identitat real del Llibreter, no deixa de ser contradictòria –irònica, com veurem després– aquesta temptativa de mostrar-se públicament. Sobretot si tenim en compte que, en el lliurament del premi Lletra 2005, el Llibreter va delegar en Ester A., autora del bloc *Espais tacats*, la lectura d'un breu discurs²². En aquest, l'autor agraïa “el reconeixement al meu joc escrit” i posava de manifest el caràcter lúdic, matisadament literari, de la seua proposta, en la qual l'ús del pseudònim ocupa un paper central. Així, per molt que algunes persones coneguen la identitat real del Llibreter –el seu nom i la seua cara–, la proposta comunicativa que vehicula el bloc defuig aquesta possibilitat com a part del seu sentit bàsic.

Una vegada aportats aquests exemples, estem en condicions de valorar la hipòtesi que formulàvem al començament de l'apartat. Com hem dit adés i com posen de manifest diversos estudis (Frey, 2006; Barrera, 2010), el bloc convida a la materialització del pacte autobiogràfic. En *El Llibreter* la identitat nominal exigida per Lejeune es produeix, de manera que podem parlar de pacte autobiogràfic, però amb un matís fonamental: es basa en un pseudònim que no es correspon amb cap nom real, de manera que la constatació de l'existència de l'autor, implícita o patent, però necessària per a l'establiment complet del pacte (Lejeune, 1996: 27), no es pot dur a terme satisfactòriament. Però alhora no és possible establir un pacte novel·lesc²³, que seria el contrari de l'autobiogràfic, perquè és evident que la identitat basada en el pseudònim amaga una existència real, projectada més enllà dels textos del bloc.

Davant d'aquesta estratègia d'ocultació, podem preguntar-nos, amb Genette (1987: 57), quin és el propòsit de l'ús del pseudònim i arribar a la conclusió, com ell, que “de toute évidence, le pseudonyme est déjà une activité poétique, et quelque chose comme une œuvre”. Al nostre entendre, doncs, l'ús de la pseudonímia apunta en dues direccions. En primer lloc, confirma que el bloc és un espai propici per a la pràctica d'una escriptura amb valor estètic i, per tant, potencialment literària. No és una qüestió secundària i li dedicarem, de fet, l'apartat de conclusions. En segon lloc, el pseudònim suposa una figuració irònica, cosa que ens ocuparà al llarg de l'apartat següent.

4. LA CRÍTICA DES DE LA IRONIA

Pere Ballart (1994: 361) defineix la ironia com a figuració en els termes següents:

²² <http://llibreter.blogspot.com/2005/09/premi-lletra-grcies.html> [Accés: 27/12/2010].

²³ Symétriquement au pacte autobiographique, on pourrait poser le pacte romanesque, qui aurait lui-même deux aspects : pratique patente de la non-identité [i] attestation de fictivité (Lejeune, 1996: 27).

En tanto que derivado de *figura*, el término [figuració] es fiel al origen de la ironía como forma del discurso que modifica la expresión del pensamiento –lo que la distingue apropiadamente de modalidades como la sátira o lo grotesco–, al tiempo que el carácter de la palabra, más abstracto y menos modular que el de figura, indica la mayor flexibilidad del fenómeno, su licencia para rebasar los estrechos lindes del tropo. Por añadidura, *figuración* tiene las connotaciones de simulación y fingimiento que la ironía efectivamente posee, y designa a la vez la acción y el efecto de producir unos enunciados con ese valor.

Així, la ironia pot ser tant un recurs puntual com un element capaç de “governar estructuralmente la totalidad de una obra” (Ballart, 1994: 361). Al nostre entendre, és aquesta segona possibilitat la que es dóna en *El Llibreter* gràcies al pacte de lectura que proposa, basat en la invalidació parcial del pacte autobiogràfic per mitjà de l’ús del pseudònim. Tot el discurs del Llibreter està modulats pel lleuger matís de “simulación y fingimiento” que implica l’ocultació del nom real i, en conseqüència, per la distància que això provoca entre l’enunciador i allò enunciat. Així, al marge de les nombroses ocasions en què trobem exemples d’ironies puntuals en *El Llibreter*, la majoria de caràcter verbal²⁴, hi ha un element dominant que justifica que apliquem a l’enunciació del bloc la consideració d’ironia situacional (Ballart, 1994: 313-316): un discurs que s’aboca sobre el propi jo –en tant que lector– però també sobre els altres –en tant que matèria de lectura– i que, a pesar d’això, s’amaga darrere d’un nom inventat. El pseudònim permet, així, assumir en part la funció crítica i alhora renunciar-hi de ple. Fixem-nos en les paraules que l’autor de *Crítica de la crítica*²⁵ dedica al seu company d’*El Llibreter* (la cursiva és meua):

Llegint en paral·lel la ressenya sobre el llibre de Víctor García Tur, *Twistanschauung*, que va aparèixer dimecres passat al *Cultura(s)* de *La Vanguardia*, obra de Julià Guillamón, la que va signar en Xavier Pla el dissabte, al suplement de l’*Avui*, i el comentari que en va escriure El Llibreter (*i diem comentari per la coneguda resistència de l’autor a concebre la seva escriptura com a escriptura crítica*) se’ns fa evident [...].

Això no vol dir que el bloc, com hem afirmat més amunt, perdi la seua capacitat de mediació, ans al contrari. Senzillament, podem aplicar, també en

²⁴ Veieu l’entrada “Nacionalisme lingüístic”, per exemple, on parla d’Albert Rivera i Rosa Díez com a “joguines”: <<http://llibreter.blogspot.com/2008/07/nacionalisme-lingstic.html>> [Accés 27/12/2010]. També és interessant, des d’aquesta perspectiva, l’entrada “Imitació del joc”, incloent-hi els comentaris que fa el Llibreter en el curs del diàleg amb els lectors: <<http://llibreter.blogspot.com/2005/11/imitaci-del-joc.html#comments>> [Accés 27/12/2010].

²⁵ <http://criticadelacritica.wordpress.com/2009/05/26/twistanschauung/> [Accés 27/12/2010]

aquest cas, les paraules de Pere Ballart (1994: 317-318): “el ironista es siempre un fingidor que cuida de que sus verdaderas opiniones queden al abrigo de una cierta afectación, único indicador de que su sinceridad no es, ni mucho menos, completa”. Entre els dispositius disponibles per a materialitzar aquest fingiment, Ballart (1994: 319) situa la ficcionalització de la pròpia persona i ací l'ús del pseudònim ens podria portar a pensar que estem davant d'un cas d'autoficció²⁶, però l'absència d'un referent real (la identitat autèntica del Llibreter) amb el qual comparar els hipotètics elements ficticis (si n'hi ha, no els podem reconèixer) invalida de nou aquesta possibilitat.

Un altre element que ens permet parlar de figuració irònica en *El Llibreter* són les diverses estratègies hipertextuals, amb el benentès que una cosa és l'hipertext com a estructuració de la informació en suport electrònic (Campàs, 2005) i una altra l'hipertext com a mecanisme de referència entre textos, definit per Gérard Genette (1982: 16) de la manera següent: “J'appelle donc hypertexte tout texte dérivé d'un texte antérieur par transformation simple ([...] *transformation* tout court) ou par transformation indirecte ([...] *imitation*)”.

Com a exemple d'aquestes relacions hipertextuals, volem esmentar un parell d'entrades d'*El Llibreter*. La primera, “La catifa, objecte d'estudi”²⁷, pren com a referència *The Figure in the Carpet*, una *nouvelle* de Henry James, per a expressar en clau paròdica el seu parer envers la decisió d'incloure en el programa d'una assignatura universitària la possibilitat d'estudiar diferents blocs, entre els quals hi ha *El Llibreter*. En el text, el nom dels personatges de l'obra de James conté un enllaç als blocs que podien ser matèria d'anàlisi, alhora que el títol de l'entrada remet a un apunt anterior aparegut en *Vent d Cabylia* titulat “Objecte d'estudi?”²⁸, el qual, presumiblement, la va suscitar en primera instància. L'anàlisi dels vuit comentaris que va generar aquesta entrada en *El Llibreter* amplia les lectures que se'n deriven, cosa que passa en moltes altres, com ara l'esmentada “Algunes respostes sobre l'ofici de llibreter”²⁹, que va suscitar 40 intervencions.

La segona entrada que volíem destacar és “Si un matí de tardor un llibreter”³⁰, en la qual s'opera una transformació del títol d'una de les obres més metaliteràries d'Italo Calvino, *Si una nit d'hivern un viatger*. A banda,

²⁶ L'autoficció és aquella estratègia per la qual s'introdueixen elements de dubte en una situació de lectura que, fora d'això, permet l'aplicació perfecta del pacte autobiogràfic. Per a més detalls, veieu Alberca (2007).

²⁷ <http://llibreter.blogspot.com/2008/11/la-catifa-objecte-destudi.html> [Accés 27/12/2010].

²⁸ <http://www.ventdcabylia.com/2008/11/objecte-destudi.html> [Accés 27/12/2010].

²⁹ <http://llibreter.blogspot.com/2008/11/algunes-respostes-sobre-lofici-de.html> [Accés 27/12/2010].

³⁰ <http://llibreter.blogspot.com/2010/10/si-un-mati-de-tardor-un-llibreter.html> [Accés 27/12/2010].

el text planteja el que faria l'autor el matí de tardor referit si estiguera a la Fira de Frankfurt, cosa que resulta irònica en la mesura que l'entrada ha sigut programada per a ser publicada exactament eixe dia, tot i que es va escriure uns dies abans.

5. CONCLUSIONS: L'ASSAIG DES DE LA IRONIA

Adés, una vegada conclosa l'anàlisi del pseudònim, hem afirmat que aquest apuntava en dues direccions. A la segona, la figuració irònica, li hem dedicat l'apartat anterior. Ara és moment de centrar-nos en la primera, la relació d'aquest bloc amb l'assaig, una qüestió que ens permetrà esbossar algunes conclusions. La pregunta inevitable que es deriva del nostre raonament —es pot considerar que *El Llibreter* és assaig?— demana dues advertències prèvies. La primera, que d'acord amb María Elena Arenas (1997), considerem que hi ha quatre grans gèneres literaris: narrativa, poesia, teatre i assaig; i bé, ni que siga per eliminació, és evident que, si *El Llibreter* és literatura, s'encabirà en la darrera categoria. La segona advertència —o prevenció—, és que som ben conscients del caràcter dinàmic dels gèneres literaris i, per extensió, del concepte mateix de literatura. D'acord amb l'anàlisi de Pierre Bourdieu (2002), seran les regles del camp literari les que, en cada moment concret, determinaran la possibilitat de considerar si una proposta com la del *Llibreter* és literària o no ho és. No ignorem tampoc que un estudi com aquest contribueix, encara que siga de manera ben bé anecdòtica, a l'establiment d'aquestes regles. Amb la consciència d'aquesta contribució, doncs, plantejarem les línies següents.

El lligam entre blocs i assaig s'ha produït sovint per la via del dietari (López-Pampló, 2007), atés que la semblança formal és més que notable. D'altra banda, l'anàlisi del dietarisme català del final del segle XX dut a terme per Anna Esteve (2010) revela una sèrie de constants que *El Llibreter* comparteix amb el corpus estudiat per la investigadora alacantina. Sense ànim d'exhaustivitat, n'hem seleccionat unes quantes de ben representatives. En primer lloc (Esteve, 2010: 24), i com a element convencional compartit, hi ha la datació o, de manera més general, la presència del temps en l'escriptura. En segon lloc (Esteve, 2010: 29), hi ha la fragmentació, conseqüència directa de l'escriptura en present pròpia de blocs i dietaris (tot i que el segon adquireixca un sentit unitari, d'obra tancada, quan el publiquen). En tercer lloc, hi ha el pacte autobiogràfic, que fa de l'autor de blocs i dietaris "subjecte i objecte de l'escriptura" (Esteve, 2010: 41). No cal insistir de nou en la importància que el règim de pseudonímia té en aquest punt, com tampoc en la centralitat que adquireix la figuració irònica a l'hora de construir la veu que enuncia *El Llibreter*.

Al costat d'aquestes quatre característiques, hauríem de considerar el pes que la literatura té en la dietarística catalana actual, com a tema i com a referent formal. Aquest tret és, al nostre parer, el més important per a subratllar la vinculació entre *El Llibreter* i el dietari (Esteve, 2010: 244-245):

Els escriptors que decideixen dur un dietari o publicar-ne una selecció del que duen en privat solen respondre a la imatge de l'ésser bicèfal, aquell que mostra la seua activitat intel·lectual des d'una doble vessant: com a lector i com a creador. La literatura, doncs, hi és present sempre, com un dels motors i una de les ocupacions centrals en l'existència d'aquests dietaristes.

Esteve (2010: 245), de més a més, considera que estem davant d'un "tipus de literatura endogàmica, que naix de la mateixa literatura i esdevé la literatura de la literatura", cosa que promou l'aparició de les estratègies hipertextuals abans esmentades.

Si assumim que *El Llibreter* té una sèrie de característiques que l'acosten al dietari, haurem d'acceptar que serà susceptible de ser considerat literatura per la via de l'assaig. Amb això no volem afirmar de manera taxativa adscripcions genèriques que demanarien una justificació més detallada, sinó limitar-nos a apuntar aquesta possibilitat, per a nosaltres prou satisfactòria, sobretot si hi apliquem els "principis generals de l'assaig" proposats per Arenas (1997), com farem tot seguit.

Arenas (1997: 447-448) planteja que el predomini d'una sèrie de trets permeten considerar que l'assaig³¹ és "el principio modelizador básico" d'un text determinat. El primer és la presència d'un referent integrat per elements semàntics procedents de la realitat efectiva i per interpretacions versemblants d'aquests. Quan hem posat de manifest les dificultats d'aplicar el concepte de pacte autobiogràfic a *El Llibreter*, hem descartat qualsevol temptativa de ficcionalitat i, en conseqüència, considerem que s'ajusta a aquesta primera condició. La segona és la situació d'enunciació autorial, que és monològica, encara que permet establir un diàleg més o menys explícit entre l'autor i el seu potencial interlocutor, gràcies al predomini d'una actitud deliberativa. El Llibreter, com hem vist, adopta aquesta perspectiva en quasi totes les seues entrades i estableix un intercanvi efectiu amb els seus lectors a través dels comentaris, una possibilitat que introdueix una diferència qualitativa entre els

³¹ En realitat, Arenas parla de textos argumentatius, que serien un gènere natural i transhistòric, mentre que considera que l'assaig és un classe de textos de caràcter pragmàtic i històric, és a dir, convencional. Des de la nostra perspectiva, que coincideix amb la de Bourdieu (2002), tots els textos susceptibles de ser considerats literaris ho són convencionalment. Per tant, rebutgem aquesta distinció i optem per usar, en qualsevol cas, el substantiu *assaig*, que ens sembla més inclusiu i amb una tradició més fonamentada.

textos digitals i els no digitals. La tercera característica que Arenas posa de relleu és el predomini de les tipologies textuais expositives i argumentatives, cosa que s'acompleix en el bloc que analitzem³², i l'aparició del pacte autobiogràfic, una qüestió que hem discutit a bastament. Aquest predomini es relaciona, en els textos publicats en forma de llibre, amb “la presencia en la macroestructura de una superestructura argumentativa que delimita en secciones el contenido semántico y organiza las partes del texto”. Aplicar aquesta consideració a un bloc no és impossible, però demanaria una anàlisi pragmàtica i paratextual molt més completa i complexa que la que hem dut a terme fins ara; tanmateix, podem apuntar el protagonisme de les entrades, per damunt de qualsevol altre element del bloc, com a conjunt de seccions que responen a la voluntat de projectar una mirada sobre el món de caràcter individual i argumentatiu. Finalment, Arenas destaca que d'aquesta superestructura es deriva un to textual apel·latiu i persuasiu a través del qual es pretén incidir en el lector i obtindre'n una resposta perlocutiva. Les entrades esmentades fins ací, com també el fet ressenyat que són moltes les que han suscitat nombrosos comentaris, són la prova que aquesta característica també s'acompleix en *El Llibreter*.

Comptat i debatut, considerem que *El Llibreter* és un bloc que respon, convencionalment, als trets habituals d'aquest format de publicació en línia. Un d'aquests, el pacte autobiogràfic, només es dona parcialment, atès que, encara que es produeix la identitat nominal necessària, aquesta es basa en un règim de pseudonímia que, si més no des del pacte de lectura fixat en el bloc, no permet establir cap relació amb una identitat real. El pseudònim, com hem mirat d'argumentar, funciona com a element clau en la figuració irònica que caracteritza el bloc, i permet renunciar al paper de crítica literària que, funcionalment, li podrien atorgar. Alhora, modula una escriptura que es pot relacionar amb la pràctica de l'assaig, i en particular a la del dietari, a través del tractament dels temes i del predomini d'unes determinades tipologies textuais, en especial l'argumentació.

6. BIBLIOGRAFIA

- Alberca, M. (2007): *El pacto ambiguo: de la novela autobiográfica a la autoficción*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Anderson Imbert, E. (1984): *La crítica literaria: sus métodos y problemas*. Madrid: Alianza.

³² Encara que predomina l'argumentació, trobem algunes entrades amb un pes notable de l'exposició, com ara la següent: <<http://llibreter.blogspot.com/2010/06/lestil-quaderns-crema.html>>. Com a exemple clar d'estructura argumentativa, veieu aquesta entrada: <<http://llibreter.blogspot.com/2007/10/tres-punts-i-una-targeta.html>> [Accés 27/12/2010].

- Antúnez, J. L. (2005): "El impacto de la aparición de los gestores de contenidos (CMS) en el despegue del fenómeno blog". In: Rojas, O. I. et al., *Blogs. La conversación en Internet que está revolucionando medios, empresas y a ciudadanos*. Madrid: ESIC, 49-76.
- Arenas, M. E. (1997): *Hacia una teoría general del ensayo. Construcción del texto ensayístico*. Conca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- Aullón de Haro, P. (ed.) (1994): *Teoría de la crítica literaria*. Madrid: Trotta.
- Ballart, P. (1994): *Eironeia, la figuración irónica en el discurso literario moderno*. Barcelona: Quaderns Crema.
- Barrera, L. (2010): "Ficción en un blog de Internet: el autor propone, el lector infiere y dispone", *Enl@ce Revista Venezolana de Información, Tecnología y Conocimiento* 7 (1): 11-26.
- Bourdieu, P. (2002): *Las reglas del arte. Génesis y estructura del campo literario*. Barcelona: Anagrama.
- Campàs, J. (2005): *L'hipertext*. Barcelona: Editorial UOC.
- Esteve, A. (2010): *El dietarisme català a cavall entre dos segles (1970-2000)*. Alacant/Barcelona: IIFV / PAM.
- Frey Pereyra, M. L. H. (2006): "El discurso autobiográfico en el blog personal: características de un género híbrido", *Culturas Populares. Revista Electrónica* 3. <<http://www.culturaspopulares.org/textos3/articulos/frey.pdf>>.
- Genette, G. (1982): *Palimpsestes. La littérature au second degré*. París: Editions du Seuil.
- Genette, G. (1987): *Seuils*. París: Editions du Seuil.
- Lejeune, P. (1996): *Le pacte autobiographique*. París: Editions du Seuil.
- López-Pampló, G. (2007): "Josep Pla, patró dels blogs?". In: J. Borja et alii (eds.), *Diaris i dietaris*. Paiporta: Denes, 467-477.
- López, G. (2005): *Modelos de comunicación en internet*. València: Tirant lo Blanch.
- Picornell, M. (2008): "Miralls o miratges? Discursos (meta)crítics en la literatura catalana dels darrers trenta anys". In: I. Graña & T. Iribarren (coord.), *La literatura catalana en la cruïlla (1975-2008)*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 173-211.
- Piglia, R. (2001): *Crítica y ficción*. Barcelona: Anagrama.
- Ródenas, D. (ed.) (2003): *La crítica literaria en la prensa*. Madrid: Mare Nostrum.